תורה אור

יתר בידיו וברגליו [א]: אמר ר' יצחק ושניהם מקרא אחד דרשו °ותהי עוד מלחמה [ב] (בגת) °ויהי איש מדון *אצבע ידיו *ואצבע רגליו שש ושש [ג] מר סבר בגנותיה משתעי ומר סבר בשבחיה משתעי. אמר רבה למה לי דכתיב "שש ושש עשרים וארבע מספר" צריכי: דאי כתב רחמנא שש ושש הוה אמינא שית דידיה ושית דכרעיה כתב עשרים וארבע ואי כתב עשרים וארבע הוה אמינא (א)(הוא) חמש [ד](מהאי גיסא) ושבע (מהאי גיסא) כתב "שש ושש", "מספר" = בנספרת ע"ג היד תניא א"ר יהודה מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון יתר בידיו וברגליו שש ושש עשרים וארבע אמר לו כמותך ירבה בישראל אמר לו ר' יוסי *משם ראיה כך אמר לו כמותך יתמעטו ממזירי ונתיני מישראל: השולט בשתי ידיו: ת"ר איטר בין ביד בין ברגל פסול השולט בשתי ידיו: רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר כחישותא אתחלא [ה] בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל:

מתני' [ב] הכושי, הגיחור, והלבקן, [ו] *והקפח, והננס, °והחרש, והשוטה, והשיכור, ובעלי נגעים טהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה [ז](מן הבהמה) אינה מן המובחר (ג) רבי אלעזר אומר אף בעלי [ח](הדלדולין) פסולין באדם וכשרין בבהמה:

גמ' כושי = אוכמא, גיחור = חוורא, לבקן = סומקא [ט] איני והא ההוא דאמר להו מאן בעי (ג)(לוקיאני) ואישתכח חוורא? אלא כושי = אוכמא, גיחור = סומקא - כדאמרי אינשי סומקא גיחיא, לבקן = חוורא - בההוא דאמר להו מאן בעי (ג)(לוקיאני) ואישתכח חוורי: *קפח [י]: תני רב זביד גבוה איני [יא](והתני) ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר °ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו? אמר רב פפא *באריכא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן ננס לא ישא ננסת שמא יצא מהם *אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחורה שמא יצא מהן [יב] טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור [יג] מחיל עבודה, בהדי מומי [יד](למחולי עבודה) בעי למיחשב? בשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה *דתניא אכל דבילה קעילית ושתה חלב [טו](או) ודבש נכנס למקדש חייב:

מתני' אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו [טז] טריפה °ויוצא דופן. *)(ושנעבדה בה עבירה ושהמית את האדם) (7) *והנושא נשים בעבירה פסול עד [יז] שידירנה הנאה, והמטמא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מטמא למתים:

גמ' (ה)(ואלו כשירין באדם [יח]) מאי (ב)אותו ואת בנו? אילימא אהרן [יט] ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג *והתניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה, כהנת בת עבודה היא? לעולם [כ] אהרן (ובניו) דכוותה הכא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא *אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה? קסבר צריך לפרט את הנדר הניחא למ"ב *צריך לפרט את הנדר אלא למ"ב אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר? דמדרינן ליה ברבים, הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד יש לו הפרה מאי איכא למימר? דמדרינן ליה

*) כ"ה ל"ג ועיין בהוי"ט ול"ק

עמוס ב

שית דידיה ושית דכרעיה· בידו אחת וברגלו אחת היה יתר ולא בשתיהן: כמותך יתמעטו ממזרי ונתיני מישראל· כל ממזרים שבישראל יהיו כמותך ויהיו ניכרין שמטפה פסולה הן ולא ידבקו בהן: איטר ברגל· שכשמהלך עוקר רגל השמאל תחלה מה שאין דרך בני אדם כך איטר ביד פסול דכתי' וטבל אצבעו כל מקום שנא' "אצבע" "כהן" אינו אלא ימין (זבחים דף כד.) ואיטר דרגל נמי לעמוד ולשרת כתי' כדרך שאר עמידה דעיקרו בימין: כא] דמר סבר כחישותא אתחלא· ליה בימין: מתני' הכושי והגיחור והלבקן והקיפח· מפרש בגמ': ובעלי נגעים טהורים· כגון ספחת דאי נגעים טמאים לא איצטריך למימר דאפילו אכניסה דעזרה הוי חייב כרת: התלתולין· כמין חתיכות בשר יולאות ותולות להם: גמ' *סומקא· רו"ש בלעז: לוקייני· עלאים לבנים היו: לסומקא רגילי אינשי למיקרייה גוהיא: באריכא שמיטה סניא· דארוך הוא ודק *שאינו עבה לפי אורכו ולפי שדק הוא אינו יכול לסבול קומתו ונכפף ונראה כמו בחליותיו שמוטות: בוהק· כב] שלבן ביותר: טפוח· שחור כקדירה וחבירו בשילהי מס' שבת (דף קנז.) ופקקו את המאור בטפיח: שיכור בתמיה· אחולי אחיל עבודה דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת וכתיב בתריה להבדיל בין הקודש ובין החול וגו': בהדי מומין גמורין בעי למיחשביה· וקתני ליה גבי מומין כג](הבאין מחמת) שאין שוין בזרעו של אהרן דאמרינן בריש פירקין דלא מחלי עבודה: ודלא כר' יהודה· דמשוי לשאר דברים המשכרים דין יין דמחלי עבודה דקאמר במס' כריתות (דף יג:) על היין במיתה ועל שאר משכרין באזהרה ונפקא לן משכר אל תשת וכתיב בתריה ולהבדיל בין הקדש ובין החול אלמא לרבי יהודה שאר משכרין מחלי עבודה: דתניא אכל דבילה קעילית· הגדילה באותו מקום ומשכרת כיין: דבש מי"ד בלעז מים ודבש שעקין ביחד חייב מלקות כד] כר' יהודה מוקמינן לה בפרק אמרו לו בכריתות (שם) דקאמר התם על שאר משכרין באזהרה דאל תשת (ו) לאו דכתיבי שאר משכרין מחלי עבודה דהא כתיב בין הקודש ובין החול ומתני' דלא חשיב להו גבי הנך דמחלי עבודה דלא כר' יהודה: מתני' אותו ואת בנו· פסול לקרבן דמחוסר זמן הוא: והנושא נשים בעבירה· גרושה וחלולה: גמ' עדא אמרה· זאת אומרת: בזכרים· האב והבן או בת: נודר ועובד· אע"פ שעדיין לא גירש מותר לעבוד משנדר שלא תהנה ממנו והוא ממנה: צריך לפרט· הבא להתיר נדרו צריך שיפרט על מה נדר וכי שמע כה] דמשום דפסולה לו נדר לא שרי נדריה: נדר שהודר ברבים· פלוגתא היא במס' גיטין (דף מו.) גבי המוציא את אשתו משום נדר בהשולח גט:

ובשאר דברים המשכרים ודלא כר' יהודה· הא דתניא בסוף פ"ק דזבחים (דף יד:) זר ואונן ושיכור ובעלי מום בקבלה ובהולכה ובזריקה פסול יש לתמוה אמאי נקט שיכור הוה ליה למימר שתויי יין כו] ופרועי ראש ואומר החכם ר' חיים כהן כ"ע דמיירי בשאר דברים המשכרים וכר' יהודה דמחיל עבודה כדמוקמינן שיכור דהכא בשאר דברים המשכרים:

הניחא למ"ד צריך לפרט כו'· פלוגתא היא דר"נ ורב פפא בפ' השולח (גיטין דף לה:) ונראה דהלכתא כר"פ דצריך לפרט דבתרא הוא ואפילו לפי הספרים דגרסי התם רב ששת במקום רב פפא אין הלכה כרב נחמן דלאו לענין דינא איתמיל כז] להדיא אלמנה הבאה לגבות כתובתה אלא לענין איסורא איתמיל כדמשמע התם דקאמר ואי אמרת דצריך לפרט זימנין כח] דגזאי ליה לדיבוריה ורב הונא נמי שהוא גדול בחכמה ובמנין קסבר נמי התם צריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה· פי' בקונט' פלוגתא במס' גיטין בהשולח גט לאשתו (דף מו.) גבי המוציא את אשתו משום נדר דקאמר ר' יהודה כל נדר שידעו בו רבים לא יחזיר דאיכא פריצותא שנדרה נדר שאין לו היתר ושלא ידעו בו רבים יחזיר דלא חיים לקלקולא וא"ת מנלן דפליגי רבנן עליה דרבי יהודה בהכי דקסברי יש לו הפרה דלמא בקלקולא לחוד פליגי ובההיא שמעתין דהתם נמי פשיטא ליה להש"ס דקסברי רבנן יש לו הפרה דקאמרי כט] רבנן אטו התם מי חיילא שבועה עלייהו כלל וכי תימא מדלא מפלגי רבנן בין ידעו בו רבים ללא ידעו ל] *בכל ענין לא יחזיר דחיישינן לקלקולא אלמא יש לו הפרה הא לא מפלגי נמי לא] בדעת הרבים ואע"ג דאיכא לפלוגי דמה נפשך אין לו הפרה לכ"ע ויש לפרש לב] דעל דעת רבים לא איירי כלל לא אינהו ולא ר' יהודה אין לחוש אם לא פירשו אע"פ שיש לחלק אבל לג] בהודר ברבים שחילק ר' יהודה אם איתא דאין לו הפרה לרבנן לד] נמי הוה לפרושי לחלק ולומר *איפכא מדרבי יהודה ועוד כי בעל דעת רבים איכא למימר שיש לו הפרה מדעתם של אותם רבים שנדר על דעתם או לדבר מצוה שיש לו הפרה ולהכי לא פסיק ליה למיתני בעל דעת רבים שיחזיר למאן דחיים לקלקולא דפעמים שיש לו היתר ואיכא קלקולא אבל ברבים אין לו הפרה לא שנא לדבר מצוה ולא שנא לדבר הרשות בשום ענין אין לו הפרה תדע דמעשה דגבעונים לדבר מצוה היה:

דמדרינן ליה על דעת רבים· וא"ת בריש השולח (שם דף לה:) גבי אלמנה שהתקין לה] רבן שמעון בן גמליאל שתהא נודרת ליתומים כל מה שירצו כו' וקאמר רב הונא לא שנו אלא שלא ניסת אבל ניסת אין מדירין אותה דמיפר לה בעלה אפילו נדרה ברבים ואמאי אכתי נדיר אותה על דעת רבים שאין לו

עין משפט נר מצוה

ל מיי' פ"ח מהלכות ביאת מקדש הלכה יא:

לא ב מיי' שם הל' טו:

לב ג מיי' פ"א שם הלכה ב:

[ועי' היטב תוס' זבחים יח: ד"ה שיכור]

לג ד מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל' י:

לד ה מיי' שם פ"ג הלכה ד:

לה ו מיי' שם פ"ב הל' ט:

לו ז ח מיי' פ"ו מהל' ביאת מקדש הל' ט:

לז ט מיי' פ"ב מהל' שחיטה הלכה יא טוש"ע י"ד סימן טז סעיף ב:

לח י מיי' פ"ו מהלכות ביאת מקדש הל' ט:

לט כ מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ה ופ"ד מהלכות נדרים הל' ה טור ש"ע י"ד סימן רכח סעיף יד:

מ ל מיי' פ"ו מהלכות שבועות הלכה ח ופ"ד מהלכות נדרים הלכה ס טור ש"ע י"ד סימן רכח סעיף כג:

גליון הש"ס

מתני' והננס· עיין לעיל דף לו ע"א תוס' ד"ה מה:

נ"ל משמע דבכל ענין נ"ק

שיטה מקובצת

א] ובגרליו כו': ב] מלחמה בגת תי' וכתיב נמחק: ג] ושש עשרים וארבע מ"ס בגנותיה משתעי קרא ומ"ס בשבחיה משתעי קרא אמר רבה למה לי דכתב שש: ד] חמש בהא ושבע בהא: ה] אתחלא ליה בימין ומ"ס בריותא יתירתא אתחלא ליה: ו] והקפח ס"א והכיפח: ז] שוטה בבהמה: ח] התלתולין פסולין: ט] סומקא גיחיא (לבקן) איני: י] קפח ס"א והכיפח מאי כיפח אילימא נכפה הא תנא ליה חדא זימנא נכפה אפילו אחת לימים אלא דתני רב זביד וכו': יא] איני והאמר ר' אבהו: יב] מהן טפיח אות ו' נמחק: יג] שכור אחולי מיחל עבודה דכתיב יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך וכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול: יד] מומי בעי למיחשב תיבות דמחלי עבודה נמחק: טו] חלב ודבש ונכנס: טז] בנו וטריפה ויוצא: יז] שידירנה ס"א שידיר: יח] באדם וכו' מאי אותו ואת בנו: יט] אהרן ובנו דכותיה גבי בהמה תיש: כ] אהרן ובנו אות י' נמחק: כא] מה"ד רבי סבר: כב] בוהק לינפל"ש (שמתוך) שלבן: כג] תיבות הבאין מחמת נמחק: כד] מלקות ת"כ א) ר' יהודה היא הס"ד (והשאר נמחק) ומה"ד מתני' אותו ואת בנו: כה] בס"א שמע חכם דמשום דאסורה לו: כו] יין כדאמרינן בכל דוכתא שתויי יין ופרועי: כז] להדי אלמנה: כח] זימנין דגזיז ליה: כט] דקאמרי לרבנן אטו: ל] ידעו דבכל ענין: לא] נמי בעל דעת רבים ואע"ג: לב] דבעל דעת רבים דלא איירי: לג] בהודרה ברבים: לד] נמי הוה להו לרבנן נמי לפרושי: לה] שהתקין ר"ג תי' רשב"ג נמחק:

מסורת הש"ס

ואצבעות

[עי' רש"י ברכות לא: ורש"י שם נח: וש"נ]

עיין נ"ק

[שבת כט: וש"נ]

[גי' הערוך והכיפח בערך גבח]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ה"א חמש כצ"ל ותיבת הוא נמחק: (ב) שם במשנה מן המובחר (רבי אלעזר) תא"מ וכ"כ ס"א ר"א בן יעקב: (ג) גמ' מאן בעי לוקיאני: (ד) שם במשנה טעשא כצ"ל ואות ו' נמחק: (ה) שם אלו כשרין באדם וכו' מאי אותו כצ"ל ואות ב' נמחק: (ו) רש"י ד"ה דתניא וכו' וכיון דכתיבי:

[ברכות נה: ע"ש ברש"י]

[פי' ארוך ודק שנאמר לראות ערוך ערך שמט ב]

* וחסון הוא כאלונים.

[אולבתא פי' ולד קטן כאצבע ערוך ע' אצבע]

[יומא עו. מיר ד. וע"ש היטב סנהד' פ: שבועות כג. כריתות יג:]

רבינו גרשום

הוה אמינא שית דידיה· חדא ושית דכרעיה חדא: משם ראיה דלא אמר ליה כמותך ירבו משום שבחא· אלא כך אמר ליה כמותך ירבו אצבעות יתירות בממזירי ונתיני שבישראל כדי שיהו ניכרין ויתמעטו שיפרשו ישראל מהן שלא יתחתנו בהן: מר סברי ר' דפוסל כחישותא אתחלא ליה בימין שהרי אין כוחה יותר משמאל והוי מום: סומקא גיהיא· אדום ביותר: באריכא שמוטא סניא· ארוך ודק ופרצופו כולם הרבה לחוץ ופניו הוא לראות הוי מום: בוהק· לבן הוא יותר מדאי דהוי נגע: טפיח כלי חרש שחור· בהדי מומי בעי למיחשביה משום דכולהו דמתני' לאו מומין נינהו אלא משום דאין שוה בזרע של אהרן הוא דאסור· שיכור מחיל עבודה כפירש במסכת זבחים: בשאר המשכרין דלר' יהודה במיתה) ולרבנן באזהרה ופלוגתייהו בסיפרא· דלדולין תלתול: אותו ואת בנו· כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן פרשו. ויוצא דופן כשר לעבודה: הנושא נשים בעבירה· כגון אלמנה לכהן גדול והלוצה לכהן הדיוט פסול אמר הנאה שיגרשן: נודר הנאה ועובד עבודתו על גבי המזבח ולכשיודר מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: וליחוש· דלא לישרייה לעבוד קודם שיגרש דלכא בתר דעבד עבודה אזיל לגבי חכם ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: קסבר· האי דאמר נודר ועובד קסבר דצריך לפרוש מה נדר וכיון דמפרש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: דמדרינן·

ז"ל והך ברייתא ר' יהודה היא הס"ד ובאמת בתוספתא דכריתות פ"א ר"י בעצמו הוא דמסיים הכי וכ"ה להדיא בנזיר דף ד' ע"ש ר"י אומר וכו'. א) וכ"ה ג"כ דעת הרמב"ם ז"ל דשיכור בשאר משכרין יס לוקה והמנה בכריתות דף יג משמע דלרבנן ור"א שם אפילו אזהרה ליכא ועיין בכ"מ בפ"א מהלכות מקדש וצ"ע·

נושא
שש אצבעות
בכל יד ורגל
ותיאורו של
גיבור פלישתי
שגם היה לו

נושא
• איטר
• שולט בשתי
ידיו

נושא
פסולי אדם מחמת צבע

נושא
• פסול מחמת
גובה (קפח)
• עצות -
שלא יתחתנו
ב' אנשים עם
אותם נתונים
קיצוניים

נושא מבנה
נסיונות
להסביר מהו
אותו ואת
בנו באדם

נושא
איך נדר מועיל
בנושא אשה
בעבירה, הרי
נדר אפשר
לשאול עליו